

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

GERÇEK ANLAM

Bir sözcüğün söylendiğinde akla ilk gelen anlamına ve bu anlamıyla bağlantılı diğer anlamlarına "gerçek anlam" denir.

Örnekler:

"Levent, soğuk havada ısınmak için ateş yaktı." cümlesinde "yakmak" sözcüğü akla gelen ilk anlamıyla kullanıldığı için gerçek anlamlıdır.

Sözcüğün gerçek anlamıyla "görev, şekil (görünüş) benzerliği" kurularak oluşturulan anlamlar da gerçek anlamdır.

"Sandalyenin kolu kırıldığı için sandalyeyi tamirciye verdik." cümlesinde kol sözcüğü "Koltuk, divan vb.nin yan tarafında bulunan dayanmaya yarayan parça" anlamıyla gerçek anlamda kullanılmıştır.

Örnekler:

- Yolda yürürken ayağına cam parçası battı.
- Pervanenin kanadı hızlı dönüyor.
- Annem, yol boyunca kardeşimi kucağında taşıdı.
- Çorbaya bir diş sarımsak ekledim.

Verilen cümlelerde altı çizili sözcükler gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

MECAZ ANLAM

Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama "mecaz anlam" denir.

"Hakan ve Meral, koyu bir sohbeta dalmışlardı." cümlesinde "koyu" sözcüğü mecaz anlamda kullanılmıştır?

Mecaz anlamda kullanılan sözcük genellikle soyut bir anlam kazanır.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

Örnekler:

- Çocuğun cesaretinin kırılmasına Yağız sebep oldu.
- Yavuz, parasını harcayan oğlu Kadir'e köpürdü.
- Selin, tatlı sözlerle gönlümü aldı.
- Yasemin, duvara boş gözlerle bakıyordu.

Verilen cümlelerde "kırılmak, köpürmek, tatlı ve boş" sözcükleri mecaz anlamda kullanılmıştır.

TERİM ANLAM

Herhangi bir bilim, sanat veya meslek alanıyla ilgili, özel ve belirli bir kavramı ya da varlığı bildiren sözlerle "terim" denir.

"Doktor Leyla, Erdem'in kalp atışlarını stetoskop ile dinleyerek hastalığına teşhis koydu." cümlesinde yer alan "stetoskop" sözcüğü terim anlamda kullanılmıştır.

Bir sözcüğün terim anlamda kullanılması için sözcüğün herhangi bir bilim dalıyla ilgili kullanılması şarttır.

Astronotlar, uzay istasyonundan dünyayı izliyor.

Ay, bu gece bembeyaz parlıyor.

İzlemek için geldiğimiz tiyatro, iki perdeden oluşacaktı.

Futbolcunun kullandığı penaltı golle sonuçlandı.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangi anlamda kullanıldıklarını (gerçek, mecaz ve terim) karşlarına yazınız.

	Cümleler	Anlam
1.	Elif'in <u>itici</u> davranışlarından bıktım.	
2.	<u>Fabl</u> türünde bir eser okudum.	
3.	Çocuk, annesinin elini sımsıkı <u>tuttu</u> .	
4.	Levent, okulumuzun <u>yıldızıdır</u> .	
5.	İlkay, Fenerbahçe'nin <u>koyu</u> bir taraftarıdır.	
6.	Babam, <u>sağ</u> cebinden şeker çıkardı.	
7.	Aktör, kendisine takdim edilen <u>rolü</u> beğenmedi.	
8.	Dün akşam bana <u>serum</u> takıldı.	

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki terimleri ait oldukları bilim, sanat ya da meslek dalıyla eşleştiriniz.

Terimler		Bilim, Sanat ve Meslek Dalları	
1	Muayene	6	Akort
2	Öykü	7	İki nokta
3	Smaç	8	Uydu
4	Üçgen	9	Maden
5	Tanık	10	Sahne
a.	Hukuk	f.	Edebiyat
b.	Futbol	g.	Gök bilimi
c.	Tiyatro	h.	Tıp
d.	Yer bilimi	i.	Dil bilgisi
e.	Matematik	j.	Müzik

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ETKİNLİK 3

TDK Güncel Sözlük'ten yararlanarak "köprü" sözcüğünü gerçek, mecaz ve terim anlama gelecek şekilde cümle içinde kullanınız.

Köprü	
Gerçek	
Mecaz	
Terim	

ETKİNLİK 4

TOPRAK VE AYNA

Toprak bir gün aynaya dedi ki:

"Ay ayna! İmreniyorum sana! Çünkü kim sana baksa kendini görür; bana bakanlar ise sadece beni görür!" Ayna, toprağa şöyle cevap verdi:

"Ey kara toprak, ne beyhude bir dert ile dertlenmişsin. Bilmiyor musun? Ben, bana bakanların bugünü gösteririm. Oysa sen, sana bakanların yarınından haber verirsin."

Bu cevap, toprağın beğenisine gitse de tekrar dedi:

"Belli ki içimi rahatlatmak içindir sözlerin. Söyler misin bana, sana bakanlar, hiç dönüp bakar mı bana?" Ve ayna toprağa acı bir gülümseyişle şunları söyledi: "Merak etme! Bana bakacak yüzü kalmayanların gözü, hep sana döner."

1. Metinde geçen sözcüklerden gerçek anlamda kullanılanlardan üç tane yazınız.

.....

2. Metinde geçen mecaz anlamı sözcüklerden üç tane yazınız.

.....

3. Metinde terim anlamı sözcük kullanılmış mı? Varsa tespitinizi yazınız.

.....

ETKİNLİK 5

Meşhur bir hatip, konuşmasına 100 dolarlık bir banknotu elinde tutarak başladı. Bu 100 dolarlık banknotu kim ister? diye sordu. Salonunda eller tek tek havaya kalktı. Tamam. Bu 100 doları içinizden birine vereceğim ama önce lütfen müsaade edin, dedi ve banknotu iyice buruşturduktan sonra tekrar sordu: Banknotu hâlâ kim istiyor? Salonunda aynı eller havaya kalktı. Bu defa adam, banknotu yere attı ve ayakkabısıyla ezdi. Banknot, kirli ve buruş buruş olmuştu. Hâlâ isteyen var mı? diye sordu. Salonunda eller, tek tek havaya kalktı. Arkadaşlar, sanırım hepimiz çok önemli bir ders öğrendiniz. Paraya ne yaparsam yapayım siz halâ onu istemeye devam ettiniz çünkü biliyordunuz ki bu banknot değerinden bir şey kaybetmedi. İşte bunun gibi bizler de hayatta çok zor durumlara karşı karşıya kalırız. Eğer kişiliğimizi muhafaza edersek başımıza ne gelirse gelsin değerimizi asla kaybetmeyiz.

1. Bu metinde kullanılan "ders" sözcüğünün cümlede kazandığı anlama örnek veriniz.

.....

2. Metinde geçen terim anlamı sözcüğü aşağıya yazınız.

.....

3. Metinde geçen gerçek anlamı sözcüklerden birini seçip cümle içerisinde kullanınız.

.....

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. I. Sözümü tutamadığım için derin bir utanç duyuyorum.
II. Dünyayı ikiye ayırdığı varsayılan çizgiye ekvator denir.
III. Karar vermeden önce her iki tarafı da dinlemelisin.

Numaralanmış cümlelerde altı çizili sözcüğünün anlam özelliği aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Gerçek	Mecaz	Terim
A)	I	II	III
B)	III	I	II
C)	III	II	I
D)	II	I	III

2. Arkadaşlarımızın hediye aldığı tiyatro bileti
I
biz tiyatroya gitmeyi unutunca yandı.
II III IV

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerden hangisi mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki "uçmak" sözcüğü mecaz anlamda kullanılmıştır?**

- A) Gökyüzünde sürü hâlinde yüzlerce kuş uçuyor.
B) Yarın sabah erken saatlerde İstanbul'a uçuyorum.
C) Şirketin aldığı bütün kararlar son gelişmelerle uçmuştu.
D) Hele bir asfalta çıkalım uçar bu bizim külüstür, dedi amcam.

4. I. Eski evlerin kapılarında kocaman tokmaklar bulunurdu.
II. Bu çürük iddialarla beni suçlayamazsın.
III. Elif, Karadeniz ağzıyla konuşuyor.
IV. Aşırı sıcaklardan bunaldık son birkaç aydır.

Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümledeki sözcüklerin tamamı gerçek anlama sahiptir.
B) II. cümlede birden fazla mecaz anlamlı sözcük kullanılmıştır.
C) III. cümlede terim anlam taşıyan sözcük vardır.
D) IV. cümlede mecaz anlamlı sözcük yoktur.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün cümlede kazandığı anlam yayaç içerisinde yanlış verilmiştir?**

- A) Dolu, bu yıl ekinlerin çoğunu vurmuş. (Mecaz)
B) Evin önüne diktiğimiz asma, çardağı sardı. (Gerçek)
C) Derya, komşusundan aldığı sütü tarttı. (Gerçek)
D) Hastalıktan eriyen Uğur'u ziyarete gittik. (Mecaz)

6. **Aşağıdakilerin hangisinde "açı" sözcüğü terim anlamda kullanılmıştır?**

- A) Üçgenin bu açısının ölçüsü nedir?
B) Bizim açıdan sorun gözüküyor.
C) Oyun, sahneleme açısından uygun değildir.
D) Olaylara dramatik açıdan bakma!

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

7. Müzik, insan duygularını ifade etmenin en güçlü yollarından biridir. Her eser, notaların

I

bir araya gelmesiyle hayat bulur. Notlar, müziğin dilidir; sanatçının anlatmak istediği duyguyu dinleyiciye ulaştırır. Doğru bir akort,

II

enstrümanın sesini dengeler ve ortaya çıkan

III

melodinin temiz ve uyumlu olmasını sağlar.

IV

Bu metinde numaralanmış sözcüklerden hangileri terim anlamlıdır?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) II ve IV

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tüm sözcükler gerçek anlamlıdır?

- A) Öğretmenimiz alışılmadık yaklaşımıyla bütün öğrencileri kendine bağladı.
B) Suna, arkadaşlarıyla koyu bir sohbet içindeydi.
C) Annem, her sabah saçlarımı güzelce tarrardı.
D) Çocuk tiyatrosunda yapılan dekora bayıldım.

9. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi terim anlamda kullanılmıştır?

- A) Kuralları çiğnemek uygun bir davranış değildir.
B) Keskin bir dille bizleri uyardı.
C) Ufku geniş insanlar, çevrelerine faydalı olur.
D) Oyuncular, sahnede seyircileri selamladı.

10. I. Bitkiler, kökleriyle topraktan mineral ve su alır.

II. Oyuncuların kostümleri, bir terzide özel olarak dikildi.

III. Dedemin dizlerindeki rahatsızlık, gitgide büyüyor.

IV. Mustafa Kemal Atatürk, bu ülkenin kurucu lideridir.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde terim anlamlı sözcük kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) II ve IV

11. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük yay ayraç içinde verilen anlamda kullanılmamıştır?

- A) Hava kararınca evin lambalarını yaktık. (Gerçek)
B) İstanbul, Türkiye'nin kalbidir. (Mecaz)
C) Hasta, küçük bir operasyonla eski sağlığına kavuştu. (Terim)
D) Güvenlik güçleri, kısa zamanda suçluları tuttu. (Mecaz)

12. Sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama "mecaz anlam" denir.

Buna göre,

- I. Yavuz, acı kahvesini yudumluyordu.
II. Acı poyraz, kuvvetle esiyordu.
III. Bu feci hakikati duymak ne acı!
IV. İnsan, ölümün acısını birkaç güne unutmuyor.

cümlelerinin hangisinde "acı" sözcüğü mecaz anlamda kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

GERÇEK VE MECAZ ANLAM

13. • Bir sözcüğün söylendiğinde akla ilk gelen anlamı ve bu anlamıyla bağlantılı diğer anlamlarına "gerçek anlam" denir.
• Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama "mecaz anlam" denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Günün son ışıklarının kaybolmasıyla karanlık çökmeye başladı.
B) Kör bir sokağa girene kadar polislerden kaçtığı sanıyordu.
C) Yaşadığım bu zor günleri, önümüzdeki güzel günlerin ışığı olarak görüyorum.
D) Bu takımın koyu bir taraftarıydım son yapılan maça kadar.

14. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangi anlamda kullanıldıklarını (gerçek, mecaz) karşlarına yazınız.

Çocuk, sınav heyecanından <u>çatladı</u> resmen.	Mecaz
Hastanın iyileşmesi için muayenede serum <u>takıldı</u> .	Gerçek
<u>Kuru</u> bir yaprak tanesi düştü elime.	Gerçek
Kaçak binalar, tüm engellemelere rağmen <u>yıkıldı</u> .	Mecaz

Numaralanmış cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün cümlede kazandığı anlam yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

15. Aşağıdaki tabloda verilen cümlelerdeki altı çizili kelimelerin hangi anlamda kullanıldıklarını belirleip işaretlenmiştir.

Cümle	Gerçek	Mecaz	Terim
Bilgisayarını açmak için çantasına <u>dokundu</u> .	✓		
Konuştuğun sözler karşısında <u>donup kaldım</u> , kaldım olduğum yerde.		✓	
Rana'nın, ailesiyle birlikte <u>sıcak</u> bir yuvası vardı.	✓		
Ömer Seyfettin'in <u>öyküleri</u> , 100 temel eser içerisindedir.			✓

Buna göre numaralanmış cümlelerin hangisinin işaretlemesinde yanlışlık vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

16, 17 ve 18. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Profesör, konferansını dinlemeye yalnız bir seyisin geldiğini gö-
I II
rünce seyise sormuş:
"Konuşmalı mıyım, konuşmamalı mıyım?" Seyis "Hocam, ben bu konulardan hiç anlamam. Ama ben ahıra girdiğimde bütün atların kaçıp bir tanesinin kaldığını görseydim yine de onu beslerdim." III
demiş.
Bunun üzerine profesör, konferansa başlamış. İki saatin üzerinde tatlı tatlı konuşmuş. Sonunda seyise dönüp "Konuşmayı nasıl IV
buldun?" diye sormuş. Seyis, şöyle cevap vermiş: "Hocam, ahırda tek at kalsa da onu besleyeceğimi söylemiştim ama elimdeki tüm yemi ona verip hayvanı çatlatmazdım."

16. Bu metinde,

- I. Gerçek anlam
- II. Mecaz anlam
- III. Terim anlam

sözcüklerinden hangilerine yer verilmiştir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

17. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük metnin en sonunda verilen altı çizili sözcükle aynı anlamda (gerçek-mecaz) kullanılmıştır?

- A) Temiz giyinmeyi babası ve annesine bakarak öğrendi.
- B) Karşıya geçmek için dar bir köprüden geçtik.
- C) Bana son kararını vermeden önce vicdanının sesini dinle.
- D) Tahtaya düz bir çizgi çizen öğretmen sonra soruya geçti.

18. Metinde geçen numaralanmış sözcüklerden hangisi diğerlerinden farklı bir anlamda kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

!! SÖZCÜK VE SÖZCÜK GRUPLARININ ANLAMI

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

SÖZCÜK VE SÖZCÜK GRUPLARININ ANLAMI

Türkçede sözcükler cümle içinde anlam kazanır. Bu yüzden bir sözcük farklı cümlelerde farklı anlamlar ifade edebilir.

Yüzmek: Kol, bacak, yüzgeç vb. organların özel hareketleriyle su yüzeyinde veya su içinde ilerlemek, durmak; çimmek

Açmak: Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek

Dikkat!

Türkçede sözcükler bir araya gelerek söz grupları oluşturur. Bunların bir kısmı; ikileme, deyim, atasözü vb. kalıplaşmış ifadelerdir. Bir kısmı da çoğunlukla mecaz anlam kazanmış sözcüklerle oluşturulan kalıplaşmamış söz gruplarıdır. Kalıplaşmamış sözcük grupları, daha çok cümle içerisindeki kullanımına göre anlam kazanır.

Örnek:

- Mevlana, eserleriyle çağlar ötesine uzanan bir ediptir. (Yaşadığı çağın ilerisinde de eserleriyle var olan)
- Hiçbir yazar, eserini raflarda tozlanması için yazmaz. (Unutulmak, okunmaz olmak)
- Milletler, yüzü geleceğe dönük liderlerle parlak devirlerini yaşar. (Yenilikçi ve gelişmeye açık olmak)
- Sanatçı, son çıkardığı şarkılarla halkın sesi olmuş, yıllar geçse de eserleri dilden düşmez olmuştur. (Halkın duygu ve düşüncelerini aktarmak)

İKİLEMELER

Anlamı güçlendirmek amacıyla birbirleriyle ilgisi bulunan aynı, yakın veya zıt anlamlı kelimelerin art arda getirilmesiyle oluşturulan kelime grubuna "ikileme" denir. İkilemeler şu şekillerde oluşturulur:

Aynı kelimenin tekrarı	Eş anlamlı sözcüklerle	Karşıt anlamlı sözcüklerle	Yakın Anlamlı sözcüklerle	Yansıma sözcüklerle	Biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle	Her ikisi de anlamsız sözcüklerle
ağır ağır	akıllı uslu	ileri geri	kılık kıyafet	horul horul	eğri büğrü	mırın kırın

Örnek:

- Şirkette işler, yavaş yavaş yerine oturuyor.
- Az çok demeyelim, boş geçmeyelim.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

PEKİŞTİRME

Bir sözcüğün anlamının güçlendirilmesine "pekiştirme" denir. İlk heceye "m, p, r, s" harflerinden biri getirilerek yapılır.

Örnek: Apaçık, büsbütün, çırılçıplak, dümdüz, kapkara, masmavi, sapasağlam, sırlısıklam vb.

KAVRAM VE ÇAĞRIŞIMLAR

Bir nesnenin ya da düşüncenin zihnimizdeki karşılığını anlatan sözcüklere "kavram" adı verilir. Çağrışım; bir düşünce, görüntü, varlık ya da kelimenin bir başkasını hatırlatmasıdır. Bu hatırlama çoğunlukla aynı amaçla kullanılan varlıklar, aynı başlık altına alınabilecek kavramlar vb. arasında gerçekleşir.

Örnek: Eğitim kavramının çağrıştırdığı sözcükler şu şekildedir: Öğretmen, öğrenci, okul, müfredat vb.

YABANCI SÖZCÜKLERİN TÜRKÇE KARŞILIKLARI

Dil, insanların düşüncelerini ifade ettiği bir araçtır. Bir milletin kültürünü, tarihini ve kimliğini taşır. Bu yüzden bir dilin korunması için yabancı kelimelerin dikkatli kullanılması gereklidir. Türkçe konuşurken gereksiz yere yabancı kelimeler kullanmak yerine Türkçenin zengin sözcük hazinesinden faydalanmalıyız.

YABANCI SÖZCÜKLERİN TÜRKÇE KARŞILIKLARI

Dil, insanların düşüncelerini ifade ettiği bir araçtır. Bir milletin kültürünü, tarihini ve kimliğini taşır. Bu yüzden bir dilin korunması için yabancı kelimelerin dikkatli kullanılması gereklidir. Türkçe konuşurken gereksiz yere yabancı kelimeler kullanmak yerine Türkçenin zengin sözcük hazinesinden faydalanmalıyız.

TÜRKÇESİ VARKEN YABANCI SÖZCÜKTEN UZAK DUR!

Dikkat! Yabancı sözcüklerin Türkçe karşılıkları Güncel Türkçe Sözlük'ten görselde belirtilen aşamalar takip edilerek bulunabilir.

SÖZCÜK VE SÖZCÜK GRUPLARININ ANLAMI

ETKİNLİK 1

Aşağıda günümüzde sıkça kullanılan yabancı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin karşılıklarına Türkçe karşılıklarını yazınız.

1	Printer	
2	Adaptör	
3	Puzzle	
4	Global	
5	Agresif	

6	Protez	
7	Minimum	
8	Anekdot	
9	Rezervasyon	
10	Metot	

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki kelimelerden "uzay" kavramıyla ilgili olanları işaretleyiniz.

1	Mekik		2	Uydu		3	Bulut	
4	Gök taşı		5	Kar		6	Gezegen	

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin cümleye kattıkları anlamları bulup işaretleyiniz.

- a Sakalı yeni çıkmış, yüzünde çocukça ifadeler uçuyordu.
- b Adana sıcakları başlayınca sırtındaki ceketini attı.
- c Burak'ın adresini bilmiyorum ki yazayım.
- d Fark etmedim sanma sen bu işin üstüne çok düşün.
- e Usta, duvara boya, tahtaya cila vurmak istedi.
- Belirmek, dolaşmak, gezinmek
- Yok olmak, ortadan kaybolmak
- Sıkıntı dolayısıyla giyilen bir şeyi çıkarmak
- Çıkarmak, dışarıya vermek
- Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek
- Yazı ile bildirmek, haber vermek
- Yakışmak, uygun gelmek
- Aşırı ilgi veya sevgi göstermek
- Uygulamak, basmak, koymak
- Bir yere bir şey sürmek

ETKİNLİK 4

Nasrettin Hoca'nın kadılık yaptığı sıralarda saçı başı karmakarışık bir adam gelmiş:

— Hoca Efendi, size bir şey danışacağım, demiş.

— Buyurun, demiş Hoca. Adam yavaş yavaş sözünü sürdürmüştü:

— Geçen gün komşuların size ait olduğunu söyledikleri bir inek, tarlada bizim ineğin karnına tepikle vurup ineği öldürmüştü. Şimdi ne yapmam gerek?

Hoca, sapsarı sakallarını hızlı hızlı sıvazlayıp bir an düşündükten sonra,

— Hayvan bu, dava edecek değilsin ya, demiş.

— Teşekkür ederim Kadı Efendi.

— Sahibinin de bu işte suçu yok, ne bilsin böyle olacağını, demiş. Adamın yüzü gülmüş, tekrar söze başlamadan önce,

— Kusura bakma Kadı Efendi, demin ben bir yanlışlık yaptım; ölen inek benimki değil, seninkiymiş.

Hoca, yerinden doğrulup,

— Bak, şimdi işin rengi değişti. O hâlde verin raftaki kara kaplı kitabı da hele bir bakalım, demiş.

1. Bu metinde geçen pekiştirme sözcükleri aşağıya yazınız.

2. Bu metinde geçen ikilemeleri aşağıya yazınız.

3. Bu metinde geçen altı çizili söz öbeğinin anlamını aşağıya yazınız.

ETKİNLİK 5

Şehrin dar sokaklarında yürürken içimde tarif edemediğim negatif bir duygu vardı. Çalıştığım part-time işten yeni çıkmıştım; yorgunluk yalnızca bedenimde değil, düşüncelerimde de ağır bir sis gibi dolaşıyordu. İnsanları izlemeyi severdim çünkü her yüz, kendi içinde küçük bir analiz gerektirirdi. Kim mutlu, kim kırılgan, kim sadece rol yapıyor. Bunları çözmeye çalışmak benim gizli alışkanlığımıydı. O akşam karşıma çıkan adam, ilk bakışta oldukça agresif görünüyordu. Kaşları çatık, adımları hızlıydı. Yanından geçerken istem-sizce gerildim. Fakat birkaç saniye sonra yere düşen çocuğun çantasını kaldırıp, gülümseyerek uzattığını gördüm. O an fark ettim ki bazen ilk izlenimler, fazlasıyla subjektif olabiliyordu. Çocuğun teşekkürüne verdiği sıcak cevap, adamı bir anda beklenmedik derecede sempatik göstermişti. Belki de herkes, günün bir bölümünde yanlış anlaşılmaya mahkûmdu; tıpkı benim gibi.

Bu metinde geçen yabancı sözcükleri tespit edip Türkçe karşılığını boş bırakılan alana yazınız.

	Yabancı Sözcük	Türkçe Karşılığı
1		
2		
3		

	Yabancı Sözcük	Türkçe Karşılığı
4		
5		
6		

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. "Tutmak" sözcüğü çok farklı anlamlara gelen bir sözcüktür. Kimi zaman "yanında bulundurmak, alıkoymak" kimi zaman "benimsemek, beğenmek" kimi zaman da "gereğini yapmak, yerine getirmek" gibi anlamlarda kullanılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "tutmak" sözcüğü bu metinde söz edilen anlamlarından biriyle kullanılmamıştır?

- A) Müteahhit, projesinde yapıyı geniş tuttu.
 B) Harun, verdiği sözü tutmuştu.
 C) Onun gibileri çevresinde kimse tutmamıştır.
 D) Siz gelinceye kadar çocuğu ben tutarım!
2. (I) Kitap okumak, kelime hazinesini yavaş yavaş zenginleştirir. (II) Kelime dağarcığı geniş olan öğrenciler, sınav sorularını daha kolay anlar. (III) Türkçe, tarih ve sosyal bilgiler gibi sözel derslerde başarıyı doğrudan etkiler. (IV) Matematik ve fen derslerinde problem sorularını doğru anlamak için kitap okumak gerekir.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde ikilemeye yer verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

3. "Sürmek" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "dokundurmak, değdirmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Çok sürmez, her şey düzelir merak etme.
 B) Çoban, koyunları sürüp götürüyor.
 C) Yüzümü saçlarına sürmek için başımı eğdim.
 D) Hayvanlarından biri ölünce tarlasını süremedi.

4. I. Leyla, çocuklarına sımsıkı sarıldı.
 II. Tanıdığım çok kibar insanlardan biridir.
 III. Güpegündüz yaşandı anlattıklarım.
 IV. Güldüğüme bakma ağlanacak haldeyiz.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde pekiştirme sözcük kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III
 C) II ve IV D) III ve IV

5. Bana gelen dokümanları laptopumu açıp, print tuşuna basarak printerden çıktığı aldım.

Bu cümledeki yabancı sözcükler yerine Türkçe karşılıklarını kullanmak isteyen biri, aşağıdakilerden hangisini bu sözcüklerden herhangi birinin yerine getiremez?

- A) Belge B) Yazıcı
 C) Kayıt D) Dizüstü

6. Aşağıdaki sözcükler kavram alanına göre üçlü grup oluşturulursa hangisi dışarıda kalır?

- A) Ayrın B) Süt
 C) Maya D) Kefir

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme kuruluş yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) Seni, adım adım takip ediyorum.
 B) Uzun uzun sohbet ettik onunla.
 C) Ufak tefek bir çocuk karşıladı bizi.
 D) Açık açık söyle demek istediğini.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

8. Bugünden tezi yok, hayatında yeni bir sayfa açmaya karar verdi. Ertelemediği hayallerini artık bekletmeyecekti, küçük de olsa bir adım atacaktı. Çünkü biliyordu ki değişim, yarını beklemekle değil; bugünden harekete geçmekle başlardı.

Bu metindeki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Uzun süre sonra
B) Kısa bir aradan sonra
C) Birkaç gün içinde
D) Bir an önce

9. Yaşlı adam, bastonuna dayanarak ağır aksak yürüyordu. Sokak boyunca ilerlerken her adımını geçmişin anılarını taşıyor gibiydi. Rüzgâr hafifçe eserken o ağır aksak yürüyüşün içinde yılların yorgunluğu hissediliyordu.

Bu metindeki altı çizili söz grubu ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çok hızlı ve temkinli
B) Çok yavaş ve düzensiz
C) Özensizce
D) Özenli ve dikkatli bir şekilde

10. "Durmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "beklemek, dikilmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Bileğimdeki saat durmuş.
B) Saatlerdir yağın yağmur durdu.
C) Oturacak değil, ayakta duracak yer yok.
D) Yazlık eviniz hâlâ duruyor mu?

11. I. Pantolonun paçalarından al biraz ki boyuna uysun.
II. Ceketini boyundan alması için terziye verdim.
III. Aksaray-Ankara yolunu bir saatte alırsınız.
IV. Karyolanın altını süpürge ile al.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde "almak" sözcüğü aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV

12. Rehberimiz, oldukça sempatik biriydi ve tur boyunca herkesle tek tek ilgilendi. Günün programını monoton görünse de düzenlenen küçük aktivite sayesinde ortam bir anda canlandı ve herkes keyifli vakit geçirdi. Herkes, gezi boyunca bol bol selfie çekildi.

Aşağıdakilerden hangisi bu metindeki yabancı sözcüklerin Türkçe karşılıklarından biri değildir?

- A) Özçekim
B) Tekdüze
C) Sevimsiz
D) Etkinlik

13. I. Yalan veya abartmalı söz söylemek
II. Bilmeden, kestirerek söylemek
III. Kullanılması gelenek hâline gelmiş bir şeyi kullanmaktan vazgeçmek

"Atmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde numaralanmış anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Şapka inkılabıyla fesi attık.
B) Gene atmaya başladı Ziya.
C) Bilgi yarışmasında attı ama tutturamadı.
D) Suçu Meral'in üzerine attılar.

14 ve 15. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

(I) Nasrettin Hoca, pazara gitmek için eşeğine biner ve yola koyulur. (II) Bir süre gittikten sonra eşek huysuzlanır ve ardından hopleyip zıplamaya başlar, bir süre sonra Nasrettin Hoca, sınıksıkı tutunduğu eşekten düşüverir. (III) Çevresine toplanan çocuklar: "Nasrettin Hoca, eşekten düştü; Nasrettin Hoca, eşekten düştü." (IV) Hoca, şöyle bir sağına soluna baktıktan sonra eşe dosta rezil olmamak için "Çocuklar, eşekten düşmedim, ben zaten eşekten inecektim." deyiverir.

14. Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde pekiştirme sözcüğe yer verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

15. Bu metinde kaç tane ikilemeye yer verilmiştir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

16. Yıllarca emek verdiği tarlaya bakarken gururla gülümsedi. Başaklar, rüzgârda sallanıyor; güneş toprağı ısıtıyordu. "Bu bereket, nasırlı ellerimin ürünüdür." dedi kendi kendine.

Bu metinde altı çizili söz grubuyla vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şans ürünü olan B) Çalışarak ve emek harcıyarak elde edilen
C) Ortak çaba gerektiren D) Gayret etmeden kendiliğinden oluşan

17. Şehrin yeni restoranları, kalifiye personelleri ve modern hizmet anlayışlarıyla dikkat çekiyor. Özellikle full-time çalışan ekipler sayesinde servis aksatılmadan devam ediyor. Bazı mekânlar, müşterilerine ekstra lezzet seçenekleri sunarken bazıları ise self-service sistemiyle hızlı ve pratik bir yemek deneyimi sağlıyor. Bu çeşitlilik, restoran kültürünü her geçen gün daha zengin hâle getiriyor.

Aşağıdakilerden hangisi bu metindeki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin Türkçe karşılığı değildir?

- A) Seçal B) Fazladan C) Yarım gün D) Nitelikli

18, 19 ve 20. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

(I) Nasrettin Hoca'nın bir komşusunun eşeği kaybolur. Adam, eşeğini aramaya başlar. (II) Hoca da ormana bakmaya gider, çamların arasında gezerken bir yandan da hoş bir türkü tutturur. (III) Görenler Nasrettin Hoca'ya niçin dolaştığını sorunca o da eşek aradığını söyler. (IV) "Hoca, eşek türküsüyle mi aranır?" diye sorulduğunda dobra dobra konuşur: "Canım, bunda şaşılacak ne var? (V) Aradığım, komşunun eşeği, el elin eşeğini böyle arar."

18. Bu metinde geçen "tutturmak" sözcüğü aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmıştır?

- A) Hedefe vardırılmak, değdirmek, isabet ettirmek; yakalamak
- B) Aklına koyup direnmek, ısrar etmek
- C) Bir işe başlayıp sürdürmek, bir şeyi yapmakta olmak
- D) Tutmasını sağlamak

19. Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde ikilemeye yer verilmiştir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

20. Bu metinde geçen ikileme ile Nasrettin Hoca'nın karakter özelliği ile ilgili aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Vurdumduymazlık
- B) Espritüellik
- C) Açık sözlülük
- D) Alçak gönüllülük

21. Aşağıda "geçmek" sözcüğünün bazı anlamları verilmiştir.

- Bulaşmak, sirayet etmek
- Tükenmek, bitmek; sona ermek
- Söylemeden veya bitirmeden atlamak

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "geçmek" sözcüğü verilen anlamlarından herhangi birisiyle kullanılmamıştır?

- A) Bu sözlerin tarihe geçer.
- B) Yavaş yavaş sendeki bu hırs da geçer.
- C) O meseleyi, geçelim artık.
- D) Hastalık, bana Yağız Mert'ten geçti.

22. Pekiştirme, bir sözcüğün anlamını daha güçlü hâle getirmek için o sözcüğün ilk hecesine "m, p, r, s" ünsüzlerinden biri eklenerek yapılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu yolla oluşturulmuş bir sözcük yoktur?

- A) Tertemiz bir gülüşü vardı.
- B) Çocuğun yüzü sapsarı olmuş.
- C) Kıpkırmızı oldu utancından.
- D) Seninle iyi bir yola çıktık.

!! SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları farklı olduğu hâlde anlamları aynı olan sözcükler eş anlamlıdır. Bu sözcükler birbirlerinin yerine kullanılabilir.

Okul

Mektep

Gayret-Çaba

İkaz-Uyarı

Hasret-Özlem

Ak-Beyaz

Yıl-Sene

Fayda-Yarar

Dikkat!

Eş anlamlı sözcükler, yabancı dillerden dilimize girmiş sözcüklere Türkçe karşılık bulabilmek için türetilmiştir.

ZIT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Anlamları birbirinin tam tersi olan sözcükler, karşıt anlamlıdır.

Genç

Yaşlı

Eski-Yeni

Acemi - Usta

Eksik - Fazla

Cimri - Cömert

Dert - Derman

Bolluk - Kıtlık

Dikkat!

Türkçede sözcüklerin eş ya da zıt anlamlıları, kullanıldıkları cümleye göre değişebilir.

Dikkat!

Sözcüğün olumsuz hâli, karşıt anlamlısı değildir.

Örnek: Gelmek-Gelmemek-gitmek

sözcük olumsuzu zıttı

YAKIN ANLAMLI SÖZCÜKLER

Aralarında çok küçük anlam farklılıkları bulunan sözcükler yakın anlamlıdır. Bu sözcükler, birbirlerinin yerine her zaman kullanılamaz.

Dilemek-istemek	Hısım-akraba	Göndermek-yollamak	Yalan-yanlış
Bıkmak-usanmak	Bakmak-seyretmek	Çekinmek-darılmak	Bezemek-süslemek

EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları ve okunuşları aynı ancak anlamları birbirinden tamamen farklı olan sözcükler eş seslidir.

Dikkat!

Aynı harf dizimiyle yazılan ancak birinde düzeltme işareti (^) bulunan sözcükler, birbiriyle eş sesli değildir.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

Hala- hâlâ / yar- yâr (Bu sözcüklerden her ikisi yazım olarak aynı olmadığından aralarında sesteşlik ilişkisi yoktur.)

- "saz-kır-ben-el" sesteş olan bazı sözcüklerdir.

Dikkat! Sözcüklerin kendi arasında sesteş olabilmesi için her iki sözcüğün de gerçek anlamda kullanılması gerekir. Sözcüklerden birinin mecaz, birinin de gerçek anlamda kullanılması sesteşliği ortadan kaldırır.

SOMUT ANLAMLI SÖZCÜKLER

Görme, dokunma, işitme, koklama ve tatma duyularından en az biriyle algılanabilen varlıkları karşılayan sözcükler "somut anlamlı"dır.

Örnekler:

- Ateşten geriye köz kaldı.
- Su, temel ihtiyaçtan biridir.

SOYUT ANLAMLI SÖZCÜKLER

Görme, dokunma, işitme, koklama ve tatma duyularından herhangi biriyle algılanamayan kavram ve duyguları karşılayan sözcükler "soyut anlamlı"dır.

Örnekler:

- Sevgi, bizi bir arada tutan duygudur.
- Aranızdaki nefretin kaynağı nedir?

Dikkat! Kimi somut anlamlı sözcükler, kullanıldıkları cümleye göre soyut anlam kazanabilir. "Parmak" sözcüğünü inceleyelim:

Örnek:

- Parmağını kapıya sıkıştırmış. (Somut)
- Bu işte senin de parmağın var, biliyorum. (Soyut)

NİTEL ANLAMLI SÖZCÜKLER

Varlıkların sayılamayan veya ölçülemeyen özelliklerini bildiren sözcükler nitel anlamlıdır.

Örnekler:

- Annem, lezzetli bir yemek yapmış.
- Seni, sorumlu olmaya davet ediyorum.

NİCEL ANLAMLI SÖZCÜKLER

Varlıkların sayılabilen veya ölçülebilen özelliklerini bildiren sözcükler nicel anlamlıdır.

Örnekler:

- Mardin'in dar sokakları ünlüdür.
- Yatırım amaçlı geniş bir arsa aldım.

Dikkat! Sözcüklerin nicel anlamlı mı nitel anlamlı mı olduğunu belirlemek için cümledeki kullanıma dikkat etmek gerekir. Bir sözcük için nitelik veya nicelik sabit değildir.

YANSIMA SÖZCÜKLER

Doğadaki cansız varlıkların, hayvanların, makinelerin çıkardığı seslerin taklit edilmesiyle oluşan sözcüklere "yansıma" denir.

- şırıltı, gıcırta, çatırtı, zırr, fokur...

Dikkat! Yansıma sözcükler, mecaz anlama gelecek şekilde kullanıldıklarında yansıma anlamı ortadan kalkar.

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki kelime çiftlerinden eş anlamlı olanlara "E", zıt anlamlı olanlara "Z", yakın anlamlı olanlara da "Y" harfini yazınız.

1	Fukara-zengin		7	Koyu-açık	
2	Millet-ulus		8	Çekinmek-kaçınmak	
3	Eş-dost		9	Hediye -armağan	
4	Sıklamak-usanmak		10	Büyük-küçük	
5	Sefa-cefa		11	Küskün-dargın	
6	Eser-yapıt		12	Düş-rüya	

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangi anlamda kullanıldıklarını (somut-soyut) işaretleyiniz.

	Cümleler	Somut	Soyut
1	Yıldızlar, gökyüzünde ışıl ışıldı.		
2	Bana karşı her zaman dürüst ol.		
3	Kin, insanları birbirinden uzaklaştırır.		
4	Sabah oldu, ışıkları kapatın lütfen.		
5	Dün akşama doğru kasabaya dolu yağdı.		
6	Sabır, her insanda olmalıdır.		
7	Balık tutmak için en yakınlarındaki göle gittiler.		

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangi anlamda kullanıldıklarını (nitel-nicel) işaretleyiniz.

	Cümleler	Nitel	Nicel
1	Kimse, yoğurdum ekşi demez.		
2	Ağacın uzun dalları, bahar gelmeden budandı.		
3	Mustafa ve Gizem, yakın arkadaşlardır.		
4	Cömert insanlar, daha çok sevilir.		
5	Ellerinde ağır poşetlerle yokuşu çıkıyordu.		
6	Karnımda hafif bir ağrı var.		
7	Ankara'da yüksek bir binada oturuyoruz.		

ETKİNLİK 4

Aşağıdaki cümlelerde yer alan yansıma sözcüklerin altlarını çiziniz.

1. Dere şırıl şırıl akıyordu.
2. Öğretmen, "Aranızda fısıldayarak konuşmayın." dedi.
3. Bir kedi, miyavlayarak yanımıza geliyor.
4. Sokak köpekleri, havlıyor.
5. Sinek, bütün gece boyunca vızıldayıp durdu.

ETKİNLİK 5

Aşağıdaki soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Çok eski zamanda bir hükümdar varmış. Zenginliği tüm dünyaca bilinirmiş. Hükümdar, her gittiği yere hazinesinin bir bölümünü götürür ve bunları sergilemekten büyük onur duymuş. Hükümdarın yaşamda en çok güvendiği, tek akıl hocası bir bilge kişiymiş. Günlerden bir gün bu bilge kişiyle otururken hükümdar şöyle bir soru sormuş: "Sen ki göğün gizemine ermiş, bilime yön vermiş bir adamsın. İnsanlar, ister hükümdar denli güçlü; ister savaşçılar denli onurlu olsun ayağına kapanır, ağzından çıkacak bir sözü beklerler. Şimdi senin gibi bilge bir adamın fikrini merak etmekteyim.

Benim hükümdarlığım ve servetim hakkında ne düşünüyorsun?" Bilge, bu soru karşısında hükümdarın gözlerine bakarak şu sözleri söylemiş: "Diyelim ki hükümdarım, kızgın ve uçsuz bir çöldesiniz. Ölmek için size uzatacağım bir bardak suya servetinizin yarısını verir miydiniz?" "Verirdim tabii." "Zaman geçti diyelim su-suzluğunuz arttı, size uzatacağım bir sonraki bardağa servetinizin öteki yarısını da verir miydiniz?" Hükümdar, biraz düşünür ve ardından "Ölmek için evet." der. Bunun üzerine bilge kişi, gülererek şu sözleri söylemiş: "Madem öyle, o zaman övünmeyin fazlaca. Çünkü haşmetlim, sizin servetiniz yalnızca iki bardak sudur."

1. Aşağıdaki tabloda verilen sözcüklerden metinde zıt anlamlısı bulunanları işaretleyiniz.

1	Vakit		5	Fakir	
2	Küçük		6	Uzun	
3	Yeni		7	Az	
4	Hayır		8	Düşünce	

2. Aşağıdaki bölüme metinde geçen eş sesli sözcükleri yazınız.

3. Aşağıdaki bölüme metinde geçen soyut anlamlı sözcüklerden üç tane örnek yazınız.

4. Metindeki altı çizili sözcükleri nitel ve nicel olarak gruplayınız.

Nitel		Nicel	
-------	--	-------	--

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yakın anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) Dün gece beni etkisi altına alana bir düş gördüm.
- B) Gül suyunu, misafirleri karşılamada kullandım.
- C) Eş dost kim varsa düğünümüze geldi.
- D) Ben, arkadaşlarım içerisinde en sakin olanıyım.

2. "Hafif" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde nicel anlamda kullanılmıştır?

- A) Hafif esen serin rüzgâr, üşümesine neden olmuştu.
- B) Yaprakların hafif iniltisi içinde oturuyoruz.
- C) Kendimi bugün çok hafif hissediyorum.
- D) Elindeki çanta nispeten hafifti benimkine göre.

3. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangisinde diğerlerinden farklı bir anlam ilişkisi vardır?

- A) Sahte delillerle gerçeklerin önünü kesemezsin.
- B) Çocuk, bir rahat yüzü ve huzur göremedi.
- C) İleri geri hareket edersen aracı park edebilirsin.
- D) Öğrencilerden biri uzun diğeri kısaydı.

4. Memleket isterim
Ne başta dert, ne gönülde hasret olsun
Kardeş kavgasına bir nihayet olsun

Bu dizelerdeki sözcükler ile ilgili,

- I. "Özlem" sözcüğünün eş anlamlısı kullanılmıştır.
- II. Bir sözcük, olumsuzuyla birlikte verilmiştir.
- III. "Derman" sözcüğünün karşıt anlamlısı kullanılmıştır.

bilgilerinden hangileri doğrudur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi eş seslidir?

- A) Neşet Ertaş, eline sazı aldı mı herkes susardı.
- B) Aldığımız boya, bozuk çıktı.
- C) Hâlâ işlerimizi bitiremedik geç başladığımız için.
- D) Ak günler göresin inşallah, dedi buralardan giderken.

6. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüğün eş anlamlısı yay ayaç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Bu işlerde fayda görmüyorum. (yarar)
- B) Bu eylemlerinin sebebini öğrenir miyim? (fiil)
- C) Yıllardır hasret çekiyorum. (vuslat)
- D) Temiz bir çarşafı örttü çocuğu. (pak)

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

7. Hayır, hayal ile yoktur benim alışverişim
İnan ki her ne demişsem görüp de söylemişim
Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek
Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek

**Bu dördlükteki sözcükler için aşağıdaki-
lerden hangisi söylenemez?**

- A) Karşıt anlamlısı "evet" olan sözcüğe yer verilmiştir.
B) "yoktur" sözcüğü "vardır" sözcüğünün anlamca olumsuzudur.
C) Eş anlamlısı "rüya" olan sözcüğe yer verilmiştir.
D) Eş sesli sözcük kullanılmıştır.

8. Bir zaman gülerken nasıl yaşardık
Bugünse hayatım ne boş emektir
Hasretle uzayan bir ömrü artık
Bu sürmek değil, sürüklemektir

**Bu dizelerdeki sözcüklerden herhangi bi-
rinin eş anlamlısı aşağıdakilerin hangisin-
de yoktur?**

- A) Yaşamımda yeni birisine yer yoktur.
B) Vakit varken işlerini bitir.
C) Vuslata döndü bekleyişimiz.
D) Beyhude dolanma buralarda.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soyut
anlamli bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Bu taş binada okudum ben.
B) Sen korkularının esiri olmuşsun.
C) Yıldız Sarayı, İstanbul Boğazı'ndadır.
D) Çantamda bir tane portakal var.

10. Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yârim kara topraktır

Bu şiirde yer alan sözcüklerle ilgili,

- I. Eş anlamlısı "ak" olan sözcük vardır.
II. Karşıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır.
III. Eş sesli sözcüğe yer verilmemiştir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili
sözcük nitelik-nicelik yönüyle diğerlerin-
den farklıdır?

- A) Mahalleye yüksek binalar yapılmış.
B) Uzun bir çubukla toprağı karıştırıyor.
C) Büyük bir elma verdi yemem için.
D) Omuzlarımda ağır bir sorumluluk var.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansı-
ma sözcüğe yer verilmiştir?

- A) Tavan arasından tıkırtı geliyor.
B) Kır çiçekleriyle dolu bir sepet getirdi.
C) Mis gibi gül kokuyordu her yer.
D) Ağacın uzun dalları budandı.

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

13. Yazılış ve okunuşları farklı, anlamları aynı olan sözcüklere "eş anlamlı sözcükler" denir.

Buna göre,

Latin alfabesine geçişin sonuçları kısa sürede görülmüştür. Okuma yazma oranı hızlıca artmış, eğitim I
daha erişilebilir hâle gelmiş ve Türkiye'nin bilimsel, kültürel ve ekonomik alanlarda Batı dünyasıyla II
etkileşimi güçlenmiştir. Ayrıca Türkçenin ses yapısına uygun bir yazı sistemi oluşturulduğu için dilin III
doğru ve standart biçimde kullanılmasına katkı sağlanmıştır.

metindeki numaralanmış sözcüklerin eş anlamlıları aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	I	II	III
A)	sürat	şark	ağız
B)	yavaş	garp	lisan
C)	sürat	garp	lisan
D)	sürat	garp	lehçe

14. Beş duyu organımızdan en az biriyle algıladığımız varlıkları karşılayan sözcüklere "somut anlamlı sözcükler" denir.

Buna göre,

- Atatürk, yeşile olan tutkusunu ve özlemini "Yeşili görmeyen gözler renk zevkinden yoksundur." diyerek belirtir.
- Deneme, düşüncenin çok yoğun olmadığı, kanıtlama gereği bulunmayan yazıdır.
- Kıpkırmızı balonu gökyüzüne bırakırken içinde buruk bir sevinç vardı.

cümlelerinden hangilerinde altı çizili sözcük somut anlamlıdır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III

15. Kavramların sayılabilen, ölçülebilen ya da azalıp çoğalabilen durumlarını belirten sözcükler nicel anlamlıdır.

Buna göre,

- İnce bir kartonla makinenin üzeri örtülmüş.
- İnce kum taneleri, dökülmüş toprağa.
- İnce hesapların sonunda buldum bu sonucu.
- Hiçbir gülüş, bu kadar ince değildir.

cümlelerinden hangilerinde "ince" sözcüğü nicelik bildirmez?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve IV

16, 17, 18 ve 19. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Yaşlı adam, kulübesinin önünde torunuyla oturmuş, az ötede birbiriyle havlayıp duran iki köpeği izliyordu. Köpeklerden biri beyaz, biri siyahtı ve on iki yaşındaki çocuk kendini bildi bileli o köpekler dedesi-

I

II

nin kulübesi önünde boğuşup duruyordu. Dedesinin sürekli göz önünde tuttuğu, yanından ayırmadığı iki iri köpekti bunlar. Çocuk, kulübeyi korumak için biri yeterli gözükürken niye ötekinin de olduğunu hem niye renklerinin illa da siyah ve beyaz olduğunu anlamak istiyordu artık. Çocuk, merakla sordu dedesine. İhtiyar, bilgece bir gülümsemeyle torununun sırtını sıvazladı. "Onlar, benim için iki simgedir evlat." "Neyin simgesi?" diye sordu çocuk. "İyilik ile kötülüğün simgesi. Aynen şu gördüğün köpekler gibi iyilik ve kötülük içimizde sürekli mücadele eder durur. Onları seyrettikçe ben hep bunu düşünürüm. Onun için yanımda tutarım onları." Çocuk, sözün burasında mücadele varsa kazananı da olmalı diye düşündü ve her çocuğa has bitmeyen sorulara bir yenisini ekledi:

"Peki, sence hangisi kazanır bu mücadeleyi?" Bilge reis, tebessüm etti torununa:

III

"Hangisi mi evlat? Ben, hangisini daha iyi beslersem o!"

IV

16. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinin karşıt anlamlısına metinde yer verilmemiştir?

A) Yüksek

B) Genç

C) Çok

D) Siyah

17. Bu metinde kaç tane yansıma sözcüğe yer verilmiştir?

A) 1

B) 2

C) 3

D) 4

18. Bu metinde numaralanmış sözcüklerden hangilerinin eş anlamlısına yer verilmiştir?

A) I ve II

B) I ve IV

C) II ve III

D) III ve IV

19. Bu metinde altı çizili sözcüklerden hangisi eş seslidir?

A) yeni

B) göz

C) adam

D) ben

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

SÖZ SANATLARI

Söz sanatları; anlatıma zenginlik katmak, anlatımın etkisini artırmak, okuyanın hayal dünyasına hitap etmek, az sözle çok şey anlatmak üzere yapılan söz oyunlarıdır.

BENZETME (TEŞBİH):

Aralarında benzerlik ilgisi bulunan iki varlıktan nitelikçe zayıf olanın güçlü olana benzetilerek anlatıldığı söz sanatıdır. Nitelikçe güçlü olan varlık "benzetilen" yani benzetme yönünü güçlü olarak üzerinde taşıyandır. Nitelikçe zayıf olan varlık ise "benzeyen" yani benzetme yönünü zayıf olarak üzerinde taşıyandır.

Örnek:

Yüreğim serseri mayın
Ne zaman kimde patlar bilinmez } Dizelerde yürek, serseri mayına benzetilmiştir.

Bir avuç ışıktı incecik yüzün
Gözleri geceler gibi derindi } Bu dizelerde yüz, bir avuç ışığa benzetilmiştir.

Büyük sorular gördüm, büyük aynalarda
Bir ateşe düşmekmiş meğer yaşamak, anladım } Bu dizelerde yaşamak, bir ateşe düşmeye benzetilmiştir.

KİŞİLEŞTİRME (TEŞHİS):

İnsan dışındaki varlıklara, insanlara özgü özelliklerin yüklendiği söz sanatıdır.

Ağaç çok sevdi çocuğu
Öperdi altın saçlarından } Bu dizelerde ağaca insana has sevme özelliği verilmiştir.

Dikkat! *Yemek, acıkmak, uyumak, korkmak, yorulmak vb. yalnızca insanlara özgü değildir; hayvanlar için de geçerli olabilir. Hayvanlara bu tip eylemler yüklendiğinde kişileştirme olmaz.*

İlkbaharı özleyiyorlar ve maviyi
Ardından ağlıyor solgun ağaçlar } Ağaçların ağlaması ve özlemesi ile kişileştirme sanatı kazandırılmıştır.

Yılda bir kere çıldırır ağaçlar sevincinden
Rabbim ne güzel çıldırır } Ağaçların sevinmesi ile kişileştirme sanatı kazandırılmıştır.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

KONUŞTURMA (İNTAK):

İnsan dışındaki varlıkların konuşurulduğu söz sanatıdır.

Ve kuru yaprak dala dedi ki
Unutma, hatırla yeşil günlerimizi } Bu dizelerde yaprağa insan gibi konuşma özelliği verilmiştir.

Dikkat! Konuşmak, insanlara özgü bir özellik olduğu için konuşurma sanatının bulunduğu her örnekte kişileştirme sanatı da bulunmaktadır.

Dikkat! İnsan dışındaki varlıklara söylemek, anlatmak vb. eylemler yüklenmesi konuşurma olması için yeterli değildir. Varlıkların söylediği söz veya cümlelerin yazılması, ağızdan çıktığı gibi verilmesi gerekir.

ABARTMA (MÜBALAĞA):

Bir olay, durum ya da varlığın özelliklerini olduğundan daha büyük ya da daha küçük gösterme sanatıdır.

Bulutlar üstüne ne düşler kurdum
Sapanla devleri gözünden vurdum } Sapanla devleri gözünden vurması abartmadır.

Bir ah çeksem dağı taşı eritir
Gözüm yaşı değirmeni yürütür } Ahının dağı taşı eritmesi ile abartma yapılmıştır.

KARŞITLIK (TEZAT):

Birbirine zıt kavram veya durumların bir arada kullanılması sanatıdır.

Bir varken bir yok oldu
İşte dünyamızın işleri } Var-yok sözcükleri karşıtlık kazandırmıştır.

Güneş her akşam batıp her gün doğuyorsa
Çiçekler solup solup tekrar açılırsa } Doğmak-batmak, solmak-açmak sözcükleri dizelere karşıtlık kazandırmıştır.

Örnek Soru:

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları

Bu dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangisine yer verilmiştir?

A) Abartma

B) Konuşurma

C) Benzetme

D) Karşıtlık

Çözüm:

"Gündüzler-karanlıklar" sözcükleri arasında karşıtlık vardır. Cevap D seçeneğidir.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki dizelerde kullanılan söz sanatlarını ilgili sütunu işaretleyerek belirtiniz.

Dizeler	Karşıtlık	Benzetme	Abartma	Konuşturma	Kişileştirme
1. Yine doldu gemimizin arması Bizim gemi martı gibi pek oynak					
2. Bu yağmur, bu yağmur, bir gün dinince Aynalar yüzümü tanımaz olur					
3. Ne diyordu güneş Ben doğmadan parlamaz gün					
4. Kaz kaldırmış başın bakar Kırk gün oldu, kaynatırım kaynamaz					
5. Çın çın ötüyor sessizlik Gerilmiş kolum, bacağım					
6. Benim adım dertli dolap Suyum akar yalap yalap					
7. Yolların bayram telaşı da ne Günleri mi şaşırırdın yoksa bugün arife mi					
8. Elim değse akan sular tutuşur İçim dışım yanar oldu, gel gayrı					
9. Ah bu türküler, köy türkülerini Karanlık kuyularda açılmış çiçekler gibi					

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki şiirlerde geçen söz sanatlarını altlarında boş bırakılan alana yazınız.

Artık benim onurum
Eğri pervazında,
Ahşap bir kapı gibi
Gıcırdayıp duracak.

Gülen çehremi görüp
Sanmayın beni bahtiyardır.
Her kakhahanın içinde
Bir damla gözyaşı vardır.

Göçmen kuşlar, gökte bir leke
Uçar, gider sıcak memlekete
Denizde balıklar; dibinde inci, mercan
Ağaçta yaşar kuş, toprakta solucan

Döndüm, çakıllara sordum
Siz kimdensiniz
Dediler: Durandan
Bizi yakın edenden

Güğüm bir gün testiye, "Yola
çıkalım." dedi.
Testi "Korkarım." dedi.
Evde kalmak istedi.

Yüce dağlar ne kararıp pusarsın
Aştı derler nazlı yâri başından
Oturmuş derdime dert mi katarsın
Âlem sele gitti gözüm yaşından

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

ETKİNLİK 3

Ak saçlı başını alıp eline
 Kara hülyalara dal anneciğim
 O titrek kalbini bahtın yeline
 Bir ince tüy gibi sal anneciğim
 Sanma bir gün geçer bu karanlıklar
 Gecenin ardında yine gece var
 Çocuklar hıçkırır, anneler ağlar
 Yaşlı gözlerinle kal anneciğim
 Gözlerinde aksi bir derin hiçin
 Kanadın yayılmış, çırpınmak için
 Bu kış yolculuk var, diyorsa için
 Beni de beraber al anneciğim

1. Bu şiirde geçen benzetme söz sanatını aşağıdaki alana yazınız.

.....

2. Bu şiirde geçen karşıtlık söz sanatını aşağıdaki alana yazınız.

.....

ETKİNLİK 4

Sabah güneşi, altın bir tepsi gibi gökyüzünden şehre gü-lümsüyordu. Sokaklar, henüz uyanmamış bir çocuk gibi sessizdi. Rüzgâr, ağaçların yapraklarıyla fısıldaşarak gizli bir hikâye anlatıyordu. Ali, umutlarını kalbinin en derininde saklayan bir yolcu gibiydi. Hayalleri gökyüzüne uzanan bir merdiven kadar yüksekti. Günlerdir çalışıyor, başarısı için gecesini gündüzüne katıyordu. Yorulduğunda bile pes etmiyordu çünkü umut onun karanlıktaki yıldızıydı. Bir gün başarısız olduğunda dünyası başına yıkılmış gibi hissetti fakat sonra anladı ki her düşüş, yeniden ayağa kalkmayı öğreten sessiz bir öğretmendi.

1. Metinde geçen abartma söz sanatı içeren cümleyi aşağıya yazınız.

.....

2. Metinde geçen benzetme söz sanatı içeren cümlelerden birini aşağıya yazınız

.....

3. Metinde geçen kişileştirme söz sanatı içeren cümleyi aşağıya yazınız.

.....

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. Karlı dağlar ardından titrek bir ay gülünce
Çoruh zincir içinde bir esir gibi ağlar

Bu şiirde,

- I. Dağ
II. Ay
III. Çoruh

varlıklarından hangileri kişileştirilmiştir?

- A) Yalnız I B) I ve II
C) II ve III D) I, II ve III

2. Güçlü olmak istersen söz ustası ol
Dil, yiğit elinde kamçı gibidir
İyi konuşan daha merttir iyi dövüşenden
Hiçbir güç tutamaz sözün yerini

Bu dörtlükteki söz sanatlarıyla ilgili,

- I. Benzetmeye yer verilmiştir.
II. Karşıtlık söz konusudur.
III. Kişileştirmeye yer verilmiştir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve III D) II ve III

3. Kahvenin yüzü kara, kim demiş ki içilmez
Gönlü ak, dili tatlı, hatırından geçilmez

Bu dizelerde kullanılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Benzetme B) Abartma
C) Kişileştirme D) Karşıtlık

4. • Kişileştirme, insan dışındaki varlıklara insana ait özellikler yüklemektir.
• Tezat (karşıtlık), birbirine zıt kavram veya durumların bir arada kullanılması sanatıdır.
• Benzetme, sözü daha etkili kılmak için aralarında ilgi bulunan iki unsurdan benzerlik bakımından güçsüz olanı nitelikçe üstün olana benzetmektir.

Aşağıdaki dizelerin hangisinde açıklaması verilen sanatlardan herhangi biri yoktur?

- A) Boğaz gümüş bir mangal, kaynatır serinliği
Çamlıca'da yeredir göklerin derinliği
B) Yanar kalbim ateş saçar
Kan ve keder dolar gider
C) Bu sabah gökyüzü daha bir yorgun
Daha bir dumanlı
D) Başın olsa da yüksek, gözün enginde gerek
Kibirli yürüyerek yolu incitme gönül

5. Tarihin dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, dağlar kahraman
Her taşı yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir

Bu dizelerde,

- I. Benzetme
II. Karşıtlık
III. Konuşurma

sanatlarından hangileri vardır?

- A) Yalnız I B) I ve II
C) II ve III D) I, II ve III

6. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "abartma" söz konusudur?

- A) Sen petek misali, Veysel de arı
İnleşir beraber yapardık balı
- B) Hüznün, ferahlığın bizim olsun kışın, yazın
Hiçbir zaman kader bizi senden ayırmasın
- C) Dostları olmalı insanın
Aynen gemilerin limanları gibi
- D) Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım

7. Nazlı nazlı akar ırmak
Gök masmavi bulut apak
Dallar meyveye durmuş bak
Irmak gibi coşmaz mısın

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangilerinin örneği vardır?

- A) Benzetme – abartma
- B) Kişileştirme – konuşurma
- C) Kişileştirme – benzetme
- D) Abartma – kişileştirme

8. Orman memleketin süsü
Hem ufağı hem irisi
Her dalında bir kuş sesi
Ormandaki varlığa bak

Bu dördüğün altı çizili dizesinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?

- A) Benzetme
- B) Kişileştirme
- C) Konuşurma
- D) Karşıtlık

9. Aşağıdaki dizelerin hangisinde tezat sanatı vardır?

- A) Kuru yaprak amansız bir derde düşmüş
Başına rüzgârlar, karlar üşüşmüş
- B) Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
- C) Şaşar Veysel iş bu hâle
Gâh ağlaya gâhi güle
- D) Bulutlar doymamış olacaklar ki yeşile
İnivermişler masmavilikten gölün içine

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde benzetme yapılmıştır?

- A) Şaşırmış kalmışım birdenbire çaresiz
Dökülmüş yüreğine gökyüzünden yıldızlar
- B) Sıyrılmış, beyaz karanlık içinden, pırıl pırıl
Berraklığında bilme nedir hafta, ay ve yıl
- C) Bizim düşünceler amma sizinkinin aksi
Demin beraber iken şimdi ayrılır hepsi
- D) Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak
Ben aşkımla bahar getirdim san

11. Aşağıdaki dizelerden hangisinde konuşurma sanatı vardır?

- A) Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece
- B) Saat her çalışında tekrar eder:
"Ne yaptın tarlanı, nerede hasadın?"
- C) Toprakta bir telaş, bir telaş
Karıncalar, öteden beri dostum
- D) Kitap en iyi arkadaş
Bana neyi sorsam söyler

12 ve 13. soruyu aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Bütün yaz saz çalıp şarkı söyleyen ağustos böceği, kış gelip kar yağınca aç kalır. Yardım istemek için bütün yaz çalışıp yuvasını yiyeceklerle dolduran karıncanın kapısını çalar. Karınca: "Bütün yaz ne yaptın?" diye sorunca ağustos böceği "Saz çalıp eğlendim." der. Karıncanın cevabı nettir: "Madem yazın çaldın, o zaman kışın da oyna!"

12. Bu metinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisine yer verilmemiştir?

- A) Karşıtlık B) Kişileştirme C) Konuşturma D) Abartma

13. Bu metinde,

- I. Ağustos böceği II. Saz III. Karınca

varlıklarından hangilerine konuşma özelliği verilmiştir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) I, II ve III

14. Aşağıda numaralanmış olarak verilen dizelerde benzetme ve kişileştirme söz sanatlarının kullanıldığı dizeler "+" ile işaretlenirken bir yanlışlık yapılmıştır.

	Dizeler	Benzetme	Kişileştirme
I	Ellerim takılırken rüzgârların saçına Aşıldı arabamız bir dağın yamacına		+
II	Tüyden hafif olurum böyle sabahlar Karşı damda bir güneş parçası		+
III	Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne Allı pullu bir balon gibi verelim oynasınlar	+	
IV	Islak bir yorgan gibi, sım sıkı bürüneyim Örtün üstüme örtün, serin karanlıkları	+	

Buna göre tablonun numaralanmış satırlarının hangisinde yanlış bir işaretleme yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

15 ve 16. soruyu aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Ağzında bir parça peynirle dala konan kargayı gören kurnaz tilki, onu kandırmak için bir plan yapar. Karganın yanına yaklaşır ve "Karga kardeş, sesin ne kadar da güzelmiş! Bir şarkı söyleyen de dinlesek." der. Bu güzel sözlere kanan karga, şarkı söylemek için ağzını açtığı anda peyniri düşürür. Tilki, peyniri kapıp kaçar.

15. Bu metinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisine yer verilmiştir?

- A) Benzetme B) Abartma C) Konuşturma D) Karşıtlık

16. Bu metinde,

- I. Karga II. Tilki III. Kaval

varlıklardan hangileri kişileştirilmiştir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

17. • Benzetme, aralarında ilgi bulunan iki varlıktan birini diğerine benzetme sanatıdır.
• Karşıtlık; birbirinin zıddı olan duygu, düşünce ve durumları aralarında bir ilgi kurarak dile getirme sanatıdır.

Buna göre aşağıdaki dizelerin hangisinde benzetme veya karşıtlık sanatına başvurulmamıştır?

- A) Dünyayı çocuklara verelim
Kocaman bir elma gibi verelim
- B) Gündüze alışan renkler
Her gece perişan renkler
- C) Bir aynadır bu dünya
Dalgın, yorgun, saygılı
- D) Ve saniye, üç bin altı yüz kere saatte
Fısıldıyor: Hatırla, hatırla

18. Aşağıdakilerin hangisinde benzetme, kişileştirme, konuşturma sanatlarından herhangi biri yoktur?

- A) Yerin seni çektiği kadar ağırsın
Kanatların çırpındığı kadar hafif
- B) Kurnaz tilki sesini yumuşatarak, ona
Dedi ki: "Kardeşçğim artık dostuz."
- C) Gurbet, mendillerin çırpınan yası
Yüzler ki bir uzak müjdeye benzer
- D) Elbette bazen çiçek açıp bazen solacağım
Elbette daldan dala konup sonra uçacağım

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "start, lansman, menü" sözcüklerinden herhangi birinin Türkçe karşılığı kullanılmamıştır?

- A) İşletmenizin yemek listesini görebilir miyim?
- B) Tanıtım günlerimize muhakkak beklerim.
- C) Başlama düdüğü çalınca heyecan başladı maçta.
- D) Bilgilendirme sunusunu dikkatlice izledin mi?

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme "besbelli, apaçık" anlamına gelecek şekilde kullanılmıştır?

- A) Er geç haklı olduğum anlaşılacaktır.
- B) Her şey ayan beyan ortaya çıkacak.
- C) Gün be gün yaşadıklarımı not alıyorum.
- D) Yavaş yavaş çözülecek sorunlarımız.

3. "Bulmak" sözcüğü çok farklı anlamlara gelen bir sözcüktür. Kimi zaman "uygun görüp seçmek" kimi zaman "bir şeyi temin etmek" kimi zaman da "bir yere, bir noktaya erişmek, ulaşmak" gibi anlamlarda kullanılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "bulmak" sözcüğü bu metinde söz edilen anlamlarından biriyle kullanılmamıştır?

- A) Söylediklerini akıllıca buldum.
- B) Birinci yazılıları yapınca ikinci dönemin ortasını bulduk.
- C) Sinem, çarşıya her çıktığında kendisine yeni ve güzel kıyafetler buluyor.
- D) Sen otur ye, ben yatarken kendim bir şeyler bulur, yerim.

4. Bazı şeyler zaman alır. İnsan, acele etmeden işin gereğini yerine getirerek ilerlemelidir. Gel zaman git zaman çocuklar büyür, düzen kurulur.

Bu metinde altı çizili söz öbeği ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ha bugün ha yarın
- B) Kısa bir zaman diliminde
- C) Epeyce zaman sonra
- D) Her an

5. I. Kaydetmek
II. Bir göreve almak
III. Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek

"Yazmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde numaralanmış anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Kızımızı koleje yazdırdık.
- B) İş yeri adresini bilmiyorum ki yazayım.
- C) Bizim genci zabıta yazmışlar.
- D) Yazan böyle yazmış alın yazımızı.

6. İyi ki böyle öyküler insan hayatında küçük de olsa kendisine yer ediniyor.

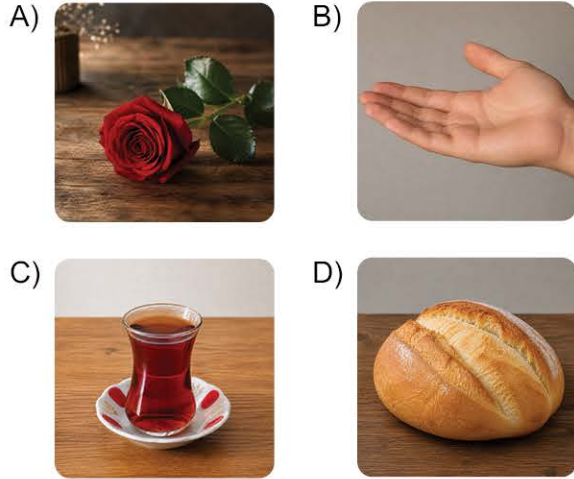
Bu cümlede aşağıdaki sözcüklerden hangisinin eş anlamlısına yer verilmemiştir?

- A) ufak
- B) yaşam
- C) kötü
- D) hikâye

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

7. Yazılışları aynı, anlamları farklı sözcüklere "eş sesli sözcük" denir.

Buna göre aşağıdaki görsellerden hangisini karşılayan sözcüğün eş seslisi yoktur?

8. I. Bir varken bir yok oldu
İşte dünyamızın işleri
- II. Elbette, bugün ağlıyorsam yarın güleceğim
Elbette, önce çekip gidip sonra döneceğim
- III. Bu yağmur, bu yağmur, bu kıldan ince
Nefesten yumuşak, yağın bu yağmur
- IV. Güneş her akşam batıp her gün doğuyorsa
Çiçekler solup solup tekrar açıyorsa

Numaralanmış dizelerin hangisinde zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) Yere düşen testi çatladi.
B) İnce bir yufka eklemekle karnını doyurdu.
C) Bu sene yağışlar bereketli oldu.
D) Harun, bizim okulun yıldızdır.

10. I. Rüzgâr, yalnız ağacın dallarına eski bir şarkıyı fısıldıyordu.
II. Zaman, parmaklarımızın arasından kayıp giden bir kum tanesi gibi acımasızdı.
III. Umut, zifiri karanlığın ortasında aniden açan mavi bir çiçek gibidir.
IV. O kadar susamıştı ki bir oturuşta koca bir nehri içebilirdi.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde benzetmeye yer verilmiştir?

- A) I ve II B) I ve IV
C) II ve III D) III ve IV

11. • I ve II. sözcükler arasında zıt anlamlılık ilişkisi bulunmalıdır.
• I ve III. sözcükler arasında eş anlamlılık ilişkisi bulunmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisinde sözcükler bu açıklamaya göre sıralanmıştır?

	I	II	III
A)	Acemi	Usta	Toy
B)	Kirli	Pis	Temiz
C)	Uzak	Irak	Yakın
D)	Artı	Pozitif	Eksi

12. I. Sen, geleceğimizi aydınlatan bir ışıksın.
II. Filmin ilk sahnesi bir köyde başlıyor.
III. Oyunun ikinci perdesinde oyuncu sayısı azaldı.
IV. Geleceği parlak bir öğrenci gibi duruyor.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde terim anlamlı sözcük vardır?

- A) I ve II B) I ve IV
C) II ve III D) III ve IV

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

13. Bu yağmur, kanımı boğan bir iplik
Tenimde acısız yatan bir bıçak
Bu yağmur, yerde taş ve bende kemik
Dayandıkça çisil çisil yağacak

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İkilemeye yer verilmiştir.
B) Benzetmeye yer verilmiştir.
C) Karşıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır.
D) Eş sesli sözcüğe yer verilmiştir.
14. Aşağıdaki metinlerin hangisinde "online, trend, edit" sözcüklerinden herhangi birinin Türkçe karşılığı kullanılmamıştır?

- A) Elimizdeki belgelerle ispat edebiliyoruz suçluluğunu.
B) Bu yazıyı biraz daha düzenler misiniz?
C) Son yıllarda eski aramalara karşı bir eğilim var.
D) Çevrim içi toplantımız az sonra başlayacak.

15. Anlamı güçlendirmek için kullanılan ikilemeler; aynı sözcüğün tekrarıyla, yakın veya eş anlamlı sözcüklerden, zıt anlamlı sözcüklerden, biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerden oluşabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerde kullanılan ikilemelerden hangisinin oluşumu diğerlerinden farklıdır?

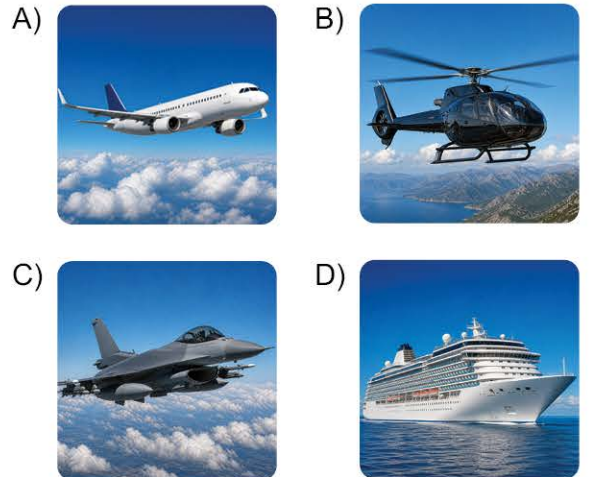
- A) Az çok düzenli bir gelirimiz var.
B) Bata çıka çıkmaya çalıştık bataklıktan.
C) Eski püskü eşyaları at.
D) Er geç bu problem gündemimizden çıkar.

16. I. Aramızdaki dostluk köprülerini tekrar kuralım.
II. Domateslerin çürüklerini sağlamlardan ayırdık.
III. Sanatçılar, bu kostümleri nereden buluyor aklım almıyor.

Numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin anlam özelliği aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Gerçek	Mecaz	Terim
A)	II	I	III
B)	II	III	I
C)	I	II	III
D)	III	II	I

17. Aşağıdaki görselleri karşılayan sözcüklerden hangisi diğerlerinden farklı bir kavram alanına girer?

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

18. • Yüzündeki benleri sayamadım ben.
• İn bin yapsan taksiye yüz lira veriyorsun.
• Gizem bize küsmüş, biz darılmış da haberimiz olmamış.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlelerin herhangi birinde birlikte kullanılmamıştır?

- A) Eş anlamlı sözcükler
B) Sesteş sözcükler
C) Yakın anlamlı sözcükler
D) Zıt anlamlı sözcükler

19. Güzel kokulu ekmek
Olmaz seni sevmemek
Sensin yemeklere baş
Her yemeğe arkadaş

Bu şiirde altı çizili sözcüklerde aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Somut
B) Yansıma
C) Nitel
D) Nicel

20. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma sözcüğe yer verilmemiştir?

- A) Şelalenin suları, şırıl şırıl akıyor.
B) Gıcırdayan kapının menteşelerini yağladım.
C) Çocuğu hıçkırık tuttu, yarım saat geçmedi.
D) Sıkıntıdan bunaldım son birkaç gündür.

21.

I	H	A	R	P	M	A	P
S	Y	S	D	i	A	Z	Ğ
S	V	G	F	N	K	R	Ü
I	B	A	G	T	S	T	Ş
Z	N	R	T	i	i	Y	L
S	M	İ	Y	O	M	U	K
D	Ö	Ö	J	O	U	I	Ç
R	T	Y	U	K	M	O	Ö

Bu bulmacada aşağıdaki sözcüklerden hangisinin eş anlamlısı yoktur?

- A) Kalabalık
B) Azami
C) Savaş
D) Cimri

22. Bir sanat, bilim, meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir anlamı olan sözcüklere "terim anlamlı sözcük" denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük terim değildir?

- A) Resimde perspektif kuralına dikkat etmeliyiz.
B) Fen bilgisinde atomun yapısını işledik.
C) Eserleriyle toplumun nabzını tutan bir yazardır.
D) Matematik dersinde açı çeşitlerini öğrendik.

23. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili söz cümleye "önem verip istemek" anlamı katmıştır?

- A) Ben böyle şeyleri aramam, dedi bize.
B) İlaç aldığım hâlde ağrılarım yine beni yokluyor.
C) Söylediklerini akıllıca buldum.
D) Yeni yapılan gemiler, indi sulara.

24 ve 25. soruyu aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Adamın biri, hayvanat bahçesini gezmeye gitti. Fillerin olduğu bölüme geldiğinde ilginç bir manzara ile karşılaştı: Fillerin hiçbiri kafeste değildi, onları sabit bir yere bağlayan zincirleri vardı. Zincirsiz oldukları halde onları o dar alandan kaçmaktan alıkoyan tek bir şey vardı: O güçlü filleri kaçmaktan alıkoyan tek bağ filin bacaklarından birine bağlı hiç de çok güçlü olmayan bir "ip" parçasıydı. Adam, fillere bakarken fillerin neden güçlerini sadece ipi kırmak ve kamptan kaçmak için kullanmadıkları konusunda tamamen kafası karışmıştı. Oysa filler, bunu kolayca yapabilirlerdi ama onların bunu hiç denemediklerini gördü. Meraklı misafirimiz, bu sorunun cevabını öğrenmek için oradaki bir fil eğitmenine fillerin neden orada öylece durduklarını ve neden hiç kaçmaya çalışmadıklarını sordu. Fil eğitmeni şöyle cevap verdi: "Onlar, çok küçükken onları bağlamak için aynı boyda ve aynı güçte ip kullanırsınız. O ip, o yaşta onları tutmak için yeterlidir. Büyüdükçe ayırlamayacaklarına inanmaya şartlanırlar. Bu şartlanmanın sonucu olarak aynı ipin kendilerini hâlâ tutabileceğine inanıyorlar, bu yüzden de bu basit ipten kurtulmaya çalışmıyorlar. Fillerin bahçeden kaçmamalarının tek nedeni, zamanla bunun mümkün olmadığı inancını beslemeleridir."

Bu metinden hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur: Belirtilen sözcük metinde geçiyorsa "✓" geçmiyorsa "X" ile belirtilmiştir.

	Eş Sesli Sözcük	Eş Anlamlı Sözcük	Karşıt Anlamlı Sözcük	Nicel Sözcük	Nitel Sözcük	Mecaz Anlamlı Sözcük
Mehmet	✓	X	✓	✓	X	✓
Sinem	X	✓	✓	✓	✓	X
Yusuf	✓	✓	X	✓	✓	✓
Leyla	✓	X	X	✓	X	X

24. Bu tablodan hareketle aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Yusuf'un değerlendirmelerinde hatalı bir işaretleme bulunmamaktadır.
- B) Sinem, mecaz anlamda kullanılan "beslemek" sözcüğünü fark edememiştir.
- C) Mehmet, metinde eş anlamlı ve nitel sözcüklerin varlığı konusunda yanlış düşünmektedir.
- D) Nicel anlamlı sözcüğün varlığı konusunda tüm öğrenciler aynı görüştedir.

25. Metinde eş sesli sözcüğünün bulunmadığını düşünen Sinem'e aşağıdaki sözcüklerden hangisinin belirtilmesi onun bu konudaki kanısını değiştirmez?

- A) Boy
- B) Bağ
- C) Dar
- D) Bölüm

!! 1. DÖNEM 1. YAZILIYA HAZIRLIK

Bir çömlekçi ustası, çömlek dükkânında çamuru tezgâhına koyup şekil vermeye başlamış. Yanındaki çırağı merakla sormuş: "Usta, neden toprağı bu kadar çok yoğuruyor, eziyor ve hırpalıyorsun? Ona acımıyor musun?" Usta, tebessüm etmiş ve çamuru şekillendirmeye devam ederek şöyle demiş: "Eğer ben bu toprağı şimdi yoğurmaz içindeki hava kabarcıklarını çıkarmaz ve onu sertçe ezmezsem, fırına girdiğinde sığağa dayanamaz ve çatlar. Ben ona acımasız davranmıyorum; onu gelecekteki büyük yangınlara ve ateşe hazırlıyorum ki kalıcı bir sanat eserine dönüşsün."

1. Bu metnin hikâye örgüsünü aşağıya yazınız. (16 Puan)

Yer: Zaman: Varlık Kadrosu:

Olay:

2. Bu metnin ana düşüncesini aşağıya yazınız. (10 Puan)

.....

Kralın biri, ülkesindeki en büyük sarayın duvarlarını tamamen aynalarla kaplatmış. Saraya giren herkes, kendisini yüzlerce farklı açıdan görebiliyormuş. Bir gün saraya çok huysuz, sürekli hırlayan ve etrafına öfke saçan bir köpek girmiş. Etrafına bakınca kendisine hırlayan ve diş gösteren yüzlerce köpek görmüş. Korkuya kapılıp daha yüksek sesle havlamaya başlamış. Aynadaki yüzlerce köpek de ona aynı öfkeyle karşılık vermiş. Köpek, sabaha kadar o aynalarla savaşmış ve yorgunluktan hâlsiz düşmüş. Ertesi gün saraya neşeli, kuyruk sallayan mutlu bir köpek girmiş. Etrafına bakınca kendisine sevgiyle kuyruk sallayan yüzlerce mutlu köpek görmüş. Saraydan neşeyle ayrılmış. Saray da aynıydı, aynalar da değişen tek şey içeri girenlerin dünyaya sunduğu yüzdü.

3. Bu metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını karşısına yazınız. (9 Puan)

Hırlamak:

Huysuz:

Savaşmak:

4. Aşağıya bu metnin başına getirilebilecek uygun bir başlık yazınız. (10 Puan)

.....

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

Bir genç kız (I) hayatın zorluklarından ve üst üste gelen sorunlardan çok yorulduğunu söyleyerek babasına dert yanmış. Aşçı olan babası onu mutfığa götürmüş. Üç ayrı cezveye su koyup kaynatmaya başlamış. Birine bir adet havuç, diğerine bir yumurta, sonuncusuna ise kahve çekirdekleri atmış. 20 dakika sonra babası, ocakları kapatmış. Kızına dönerek, "Ne görüyorsun(II)" diye sormuş. Kızı, "Havuç, yumurta ve kahve (III)" diye cevap vermiş. Babası açıklamış (IV) "Bak, üçü de aynı zorlukla yani kaynar suyla karşılaştı. - - - -üçü de farklı tepki verdi. Havuç, sert ve güçlüydü ama kaynar suya girince yumuşadı (V) güçsüzleşti. Yumurta kırılıyordu, içindeki sıvı incecik bir kabukla korunuyordu - - - - kaynar suda içi sertleşti, katılaştı. Kahve çekirdekleri ise bam başkaydı. Kaynar suyun içinde kendileri değişmedi, aksine suyun rengini ve kokusunu değiştirerek onu harika bir kahveye dönüştürdü. Hayatta bir zorlukla karşılaştığında sen hangisisin? Havuç gibi pes mi edeceksin, yumurta gibi katılaşacak mısın, yoksa kahve gibi o zorluğu güzelliğe mi dönüştüreceksin?"

5. Bu metinde yer alan altı çizili deyim anlamını aşağıya yazınız. (10 Puan)

.....

6. Bu metindeki yazım yanlışını tespit edip doğrusu ile birlikte aşağıya yazınız. (10 Puan)

.....

7. Bu metinde yay ayraçla belirtilen numaralanmış yerlere getirilmesi gereken noktalama işaretlerini aşağıda belirtiniz. (15 Puan)

.....

8. Bu metinde boş bırakılan yerlere getirilmesi gereken geçiş ve bağlantı ifadesini aşağıya yazınız. (10 Puan)

.....

9. Bu metnin anlatımında yararlanılan paragraf türünü aşağıya yazınız. (10 Puan)

.....